

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

25 / 5 / 2019

ΛΥΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε τα υπογραμμισμένα αποσπάσματα. (Μονάδες 40)

In ea civitate, quam leges continent, boni viri libenter leges servant. Lex enim est fundamentum libertatis, fons aequitatis.

Γιατί ο νόμος είναι το θεμέλιο της ελευθερίας, η πηγή της δικαιοσύνης.

.....
Postea Alpes, quae Italiam ab Gallia seiungunt, cum elephantis transiit. [...]
Populus Romanus cladem Cannensem pavidus audivit.

Έπειτα πέρασε με ελέφαντες πάνω από τις Άλπεις, που χωρίζουν την Ιταλία από τη Γαλατία.

.....
Brenno duce Galli, apud Alliam flumen deletis legionibus Romanorum, everterunt urbem Romam praeter Capitolium.

Όταν ήταν αρχηγός ο Βρέννος, οι Γαλάτες (ή: οι Γαλάτες με αρχηγό το Βρέννο), αφού κατατρόπωσαν τις λεγεώνες των Ρωμαίων (κοντά) στον ποταμό Αλλία, κατέστρεψαν εντελώς την πόλη Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο

.....
Cum P. Cornēlius Nasīca ad Ennium poētam venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset eum domi non esse, Nasica sensit illam domini iussu id dixisse et illum intus esse. Accipe nunc quid postea Nasīca fecerit. Paucis post diēbus cum Ennius ad Nasīcam venisset et eum a ianuā quaereret, exclamāvit Nasica se domi non esse, etsi domi erat. Visne scire quid Nasīca responderit?

Μάθε τώρα τι έκανε αργότερα ο Νασικός. Μετά από λίγες μέρες, όταν ο Έννιος είχε έρθει στον Νασικά και τον ζητούσε από την πόρτα, ο Νασικός φώναξε δυνατά ότι δεν ήταν στο σπίτι, αν και ήταν στο σπίτι.

.....
Cum Octavianus post victoriam Actiacam Romam rediret, homo quidam ei occurrit corvum tenens; [...] quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat «Oleum et operam perdidit».

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσής συνήθιζε να λέει:
«Κρίμα στον κόπο μου (ή: έχασα το λάδι και τον κόπο μου)».

.....
Quod ut praedones animadverterunt, abiectis armis ianuae appropinquaverunt
et clara voce Scipioni nuntiaverunt (incredibile auditu!) virtutem eius
admiratum se venisse.

και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στον Σκιπίωνα (απίστευτο στο άκουσμα!)
ότι είχαν έρθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του.

.....
Nam in sacello quodam nocte cum sororis filia persedebat expectabatque dum
aliqua vox congruens proposito audiretur. [...] Hoc dictum paulo post res ipsa
confirmavit.

και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στον Σκιπίωνα (απίστευτο στο άκουσμα!)
ότι είχαν έρθει για να θαυμάσουν την ανδρεία του

.....
Nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea, quae imminent, non videant, aut ea,
quae vident, dissimulant [...] si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id
factum esse dicerent

αν τον είχα τιμωρήσει, θα έλεγαν ότι αυτό έγινε σκληρά και τυραννικά.

.....
Nescio enim quis possit diligere eum, quem metuat, aut eum, a quo se metui
putet. [...] Quodsi forte, ut fit plerumque, ceciderunt, tum intellegitur, quam
fuerint inopes amicorum.

Γιατί δεν ξέρω ποιος μπορεί να αγαπά αυτόν τον οποίον φοβάται ή αυτόν
που νομίζει πως τον φοβάται

2.α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:

libertatis: γενική πληθυντικού **libertatum / libertatium**

quae: αιτιατική ενικού στο ουδέτερο γένος **quod**

flumen: αιτιατική πληθυντικού **flumina**

diēbus: γενική πληθυντικού **dierum**

domi: δοτική ενικού του ουσιαστικού **domui**

avis: κλητική ενικού **ave / avi**

sacello: αιτιατική πληθυντικού **sacella**

filia: δοτική πληθυντικού **filiis και filiabus**

aliqua vox: αφαιρετική πληθυντικού **aliquibus vocibus**

congruens: αιτιατική πληθυντικού του ουδετέρου γένους **congruentia**

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

(Μονάδες 10)

2.β. boni, post, crudeliter, inopes: Να γράψετε τους αντίστοιχους τύπους στους άλλους βαθμούς. (Μονάδες 5)

miliores, optimi / posterius, postremo – postremum / crudelius, crudelissime / egentiores , egentissimi

3.α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται:

seiungunt: γ' ενικό προστακτικής μέλλοντα στην παθητική φωνή **seiungitor**

everterunt: τον ίδιο τύπο στην υποτακτική παρακειμένου της άλλης φωνής (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο του ρήματος) **eversi sint**

dixisse: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής **dic**

Visne: γ' ενικό οριστικής και υποτακτικής ενεστώτα **vult, velit**

solebat: γ' πληθυντικό οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο) **soliti erunt**

abiectis: β' ενικό οριστικής ενεστώτα στην παθητική φωνή **abiceris, abicere**

venisse: τον αντίστοιχο τύπο στην παθητική φωνή (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο) **ventos esse**

nuntiaverunt: β' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής **nuntietis**

fit: απαρέμφατο μέλλοντα **factum iri**

fuerint: τον ίδιο τύπο στην ενεργητική περιφραστική συζυγία (να ληφθεί υπόψη το υποκείμενο του ρήματος) **futuri fuerint**

(Μονάδες 10)

3.β. transiit, possit : Να γράψετε το γ' πληθυντικό πρόσωπο όλων των χρόνων στην ίδια έγκλιση και φωνή. (Μονάδες 5)

transeunt, transibant, transibunt, transierunt-transiere, transierant, transierint.

Possint, possent, potuerint, potuissent

4. Να μετατραπεί η σύνταξη στις παρακάτω προτάσεις:

α. Populus Romanus cladem Cannensem pavidus audivit.

β. Dum aliqua vox congruens proposito audiretur (ab illis). (Μονάδες 2)

Clades Cannensis a populo Romano pavido audita est.

Dum illae aliquam vocem congruentem proposito audirent.

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

5. Να τρέψετε την σύνταξη των απαρεμφάτων στις προτάσεις που ακολουθούν :

α. *Nasica sensit illam domini iussu id dixisse*

β. *crudeliter et regie id factum esse (a me) dicerent* (Μονάδες 2)

Nasica sensit ab illa domini iussu id dictum esse.

crudeliter et regie me fecisse id dicerent

6. Να συμπύξετε τις δευτερεύουσες προτάσεις σε μετοχές και να δικαιολογήσετε την πτώση των μετοχών.

quae Italiam ab Gallia seiungunt / Cum Octavianus post victoriam Actiacam Romam rediret / quotiescumque avis non respondebat / Quod ut praedones animadverterunt/ quae imminent. (Μονάδες 2.5)

- **Italiam ab Gallia seiungentes** συνημμένη στο *Alpes*
- *Homo quidam Octaviano, post victoriam Actiacam Romam redeunti, occurrit corvum tenens;* η μετοχή θα γίνει συνημμένη στο αντικείμενο του ρήματος με αντικατάσταση της επαναληπτικής αντωνυμίας από το ουσιαστικό στο οποίο αναφερόταν.
- *Avi/e non respondente, sutor dicere solebat.* Αφαιρετική απόλυτη (γνήσια/ κανονική)
- *Quo animadverso* αφαιρετική απόλυτη (νόθος / ιδιάζουσα)
- *imminentia* συνημμένη στο *ea*

7. Να αναλυθούν στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις:

Brenno duce (με τον ιστορικό cum) / deletis legionibus (με τον ut) / quaerenti / tenens / .(Μονάδες 2)

- **cum Brennus dux esset**
- **ut Galli deleverunt** (ή *deleverant*) **legiones.**
- **qui ab ostio quaerebat Ennium**
- **qui tenebat**

8. **In civitate:** Να αντικαταστήσετε τον προσδιορισμό του τόπου με τους παρακάτω τύπους, ώστε να εκφράσετε την ίδια επιρρηματική έννοια: **domus, Neapolis, Roma, Athenae.** (Μονάδες 2)

domi, Neapoli, Romae, Athenis

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

9. cladem Cannensem: Να αναλύσετε τον ομοιόπτωτο σε δευτερεύουσα πρόταση.
(Μονάδες 1.5)

cladem, **quae Cannensis erat**

10. Paucis post diēbus: Να αποδώσετε την ίδια επιρρηματική σχέση με εμπρόθετο προσδιορισμό. (Μονάδα 1)

post paucos dies

11. se domi non esse: Αν στη θέση του **se** είχαμε το **eum**, ποιες θα ήταν οι διαφορές συντακτικά και νοηματικά; (Μονάδες 2)

eum domi non esse:

Συντακτικά το **eum** είναι και αυτό υποκείμενο στο non esse, αλλά έχουμε ετεροπροσωπία (και όχι ταυτοπροσωπία, λατινισμό του ειδικού απαρεμφάτου) και νοηματικά το **eum**, ως επαναληπτική αντωνυμία που είναι, δεν αναφέρεται στο υποκείμενο της πρότασης Νασικά (αφού δεν έχουμε αυτοπάθεια) αλλά στον Έννιο.

12. Visne scire quid Nasica responderit? Να αναδιατυπώσετε την περίοδο αντικαθιστώντας το ρήμα **visne** από το ρήμα **voluerasne**. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας. (Μονάδες 1)

Voluerasne scire quid Nasica respondisset ?

Η δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (το απαρέμφατο **scire** θεωρείται αρκτικού χρόνου γιατί εξαρτάται από τον Ενεστώτα **Vis**) και εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου, άρα **δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.**

Μετά από ρήμα εξάρτησης ιστορικού χρόνου, **το προτερόχρονο στο παρελθόν** εκφράζεται με **υποτακτική Υπερσυντελικού.**

13. Visne scire ... ? : α. να αναδιατυπώσετε την ευθεία ερώτηση με τέτοιο τρόπο, ώστε να περιμένετε αρνητική και καταφατική απάντηση **β.** να απαντήσετε τις ερωτήσεις που διατυπώσατε. (Μονάδες 2)

α.

Num scire vis? (αναμένουμε αρνητική απάντηση)

Nonne scire vis? (αναμένουμε καταφατική απάντηση)

β. αρνητική απάντηση: **non (vero)**

καταφατική απάντηση : **ita (est)**

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

14. Quod ut praedones animadverterunt : Να μετασχηματίσετε τη χρονική πρόταση ώστε να δηλώνει σχέση αιτίου-αιτιατού με την κύρια που ακολουθεί. (Μονάδα 1)

Quod **cum** praedones animadvertissent (ιστορικός – διηγηματικός **cum**)

15. virtutem eius: Να αντικαταστήσετε το **eius** με τον κατάλληλο τύπο της αντωνυμίας **suus – a – um** και να επισημάνετε τις διαφορές στη σύνταξη και στη σημασία. (Μονάδες 2)

Virtutem **suam** : το **suam** θα είναι επιθετικός προσδιορισμός στο **virtutem**, κτήση με αυτοπάθεια, άμεση αυτοπάθεια, αναφέρεται στο υποκείμενο του ρηματικού τύπου από τον οποίο εξαρτάται (ή αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος)

eius: γενική κτητική στο **virtutem**, κτήση χωρίς αυτοπάθεια, δεν αναφέρεται στο υποκείμενο του ρηματικού τύπου εξάρτησης (ή δεν αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος).

16. nocte: **α.** Να δηλώσετε την χρονική διάρκεια και **β.** να δηλώσετε την ίδια επιρρηματική έννοια με τον τύπο <<**bellum**>>. (Μονάδα 1)
α. noctem **β.** in bello

17. si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent: Να δηλώσετε την δυνατή ή πιθανή υπόθεση στο παρόν – μέλλον. (Μονάδα 1)
Si in hunc **animadvertam**, crudeliter et regie id factum esse **dicant**.

18. a quo se metui putet (is): αν το ρήμα ήταν **putetur** ποιες αλλαγές θα προέκυπταν στην πρόταση; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας. (Μονάδα 1)

a quo metui putetur (is): έχουμε άρση του λατινισμού του ειδικού απαρεμφάτου, γιατί αυτό πλέον εξαρτάται από δοξαστικό ρήμα παθητικής φωνής και στην περίπτωση της ταυτοπροσωπίας ταυτίζεται το υποκείμενο του απαρεμφάτου και του ρήματος.

19. quis possit diligere eum aut eum: **α.** Αφού επισημάνετε το είδος, τον τρόπο εισαγωγής, τον τρόπο εκφοράς και την συντακτική λειτουργία της πρότασης **β.** να

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

αναφέρετε δύο προτάσεις ίδιου είδους με αυτήν από τα αποσπάσματα κειμένων που σας δίνονται. (Μονάδες 3)

α. δευτερεύουσα ονοματική **πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας**, που λειτουργεί ως **αντικείμενο στο ρήμα nescio**. Εισάγεται με την **ερωτηματική αντωνυμία quis** και εκφέρεται με (δυνητική) **υποτακτική** (γιατί η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης). Συγκεκριμένα, εκφέρεται με **υποτακτική ενεστώτα** (possit), (γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (nescio), και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.)

β. Πιθανές απαντήσεις: quid postea Nasīca fecerit / quid Nasīca responderit / quam fuerint inopes amicorum.

20. Πώς δηλώνεται **το ποιητικό αίτιο** στο τελευταίο κείμενο; (Nescio enim...inopes amicorum). Να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς. (Μονάδα 1)

a quo: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο παθητικό απαρέμφατο metui. Εκφέρεται εμπρόθετα γιατί δηλώνει κάτι έμψυχο.

21. Να γράψετε και να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους **εμπρόθετους προσδιορισμούς** του δεύτερου και τρίτου κειμένου (Postea Alpes...audivit. / Brenno duce...praeter Capitolium.). (Μονάδες 2)

ab Gallia: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει απομάκρυνση στο seiungunt.

cum elephantis: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει συνοδεία στο transiit

apud Alliam: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει το πλησίον στο deletis

praeter Capitolium: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει την εξαίρεση στο everterunt.